

SELKÄYDINVAMMAISET AKSON RY
RYGGMÄRGSSKADADES FÖRENING AKSON RF
THE FINNISH ASSOCIATION OF SPINAL CORD INJURED AKSON

LAUSUNTO

12.8.2016

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ym.fi
meri.pensamo@ym.fi

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennuksen esteettömyydestä (hankenumero: YM004:00/2016)

Selkäydinvammaiset Akson ry on selkäydinvammaisten henkilöiden valtakunnallinen potilasjärjestö. Järjestö edustaa yli 800 suomalaista selkäydinvammaista, jotka kaikki ovat eri tavoin liikkumis- ja/tai toimimisesteisiä. Selkäydinvammaisia on arvioitu Suomessa olevan noin 5000 ja vuosittain noin 300 henkilöä saa selkäydinvamman tapaturmasta tai sairaudesta johtuen. Järjestö kehittää ja tukee selkäydinvammaisten henkilöiden hoito- ja kuntoutusmenetelmiä sekä edistää monin eri tavoin selkäydinvammaisten elämänlaatua.

Yleistä

Selkäydinvammaiset Akson ry pitää asetuksessa olleita tarkennuksia hyvänä kehityksenä toimivamman esteettömän rakentamisen kannalta.

Järjestö pitää huolestuttavana, että luonnos ei toteuta YK sopimuksen henkeä. Yhdenvertaisuus ei toteudu asetuksessa eikä perustelumuiustiossa. Vaikkakin sopimus on mainittu perustelumuiustiossa, sitä ei ole huomioitu asetuksessa eikä perustelumuiustiossa.

Järjestö katsoo asuntojen jaottelun ns. tavanomaisiin ja erityisesti liikkumis- ja toimimisesteisille suunnattuihin lisäävän henkilöiden eriarvoisuutta ja se loukkaa henkilöiden valinnanvapautta valita asuinpaikkansa. Sama eriarvoisuus ja valinnanvapauden esto toteutuu myös, kun rivitalot ja kytketyt pientalot suljetaan pois määräysten piiristä.

Selkäydinvammaiset Akson ry haluaa korostaa, että kaikki jälkikäteen asuntoihin toteutetut muutostyöt ovat kustannuksiltaan moninkertaisesti kalliimpia, kuin rakennusvaiheessa hyvin suunnitellut ja toteutetut ratkaisut. Nämä kustannukset tulevat suoraan yhteiskunnan maksettavaksi. Esimerkiksi vammautumisen jälkeen henkilöllä on laissa määrätty oikeus hänelle välttämättömiin asunnon muutostöihin, jotka kustantaa kunta. Henkilön tulisi voida asua asunnossaan koko elämänsä ajan ja asunnon tulisi palvella asukasta erilaisissa asumistarpeissa. Järjestö huomauttaa myös, että perustelumuiustiossa kohdassa 3 käytetty termi tuki (...rakennusten korjaamiseen myönnettävien tukien kysynnän kasvuun...) on väärä termi kuvaamaan lain määräämää kunnan velvoitetta kustantaa vammasta ja/tai sairaudesta johtuvat asunnonmuutostöiden kulut. Kun esteettömyysmääräykset eivät koske omakotitaloja, tulee niihin tehtävät mahdolliset asunnonmuutostyöt vammautumisen jälkeen myös kunnan maksettavaksi ja kustannus on tuolloin yhteiskunnalle merkittävä.

Pykäläkohtaisia perusteluja

1§ Soveltamisala

Pykälässä kirjattu teksti ”*työn luonne huomioon ottaen*” tulisi poistaa tai tekstiä tulisi tarkentaa. Teksti herättää kysymyksiä ja antaa mahdollisuuden liian laajalle tulkinnalle. Kuka määrittelee työn luonteen ja päättää siitä? Tulisi muistaa, että

työntekijä ei välttämättä ole liikunta- tai toimimisesteinen, mutta työnantaja saattaa olla.

Pientalojen, rivitalojen ja kytkettyjen pientalojen rajausta määräysten ulkopuolelle tuottaa ongelmia tulevaisuudessa. Rajausta johtaa kalliisiin jälkikäteen tehtäviin muutostöihin, jotka tulevat yhteiskunnan maksettavaksi sekä heikentää yhdenvertaisuutta. Järjestö muistuttaa YK sopimuksen edellyttämästä yhdenvertaisesta pääsystä rakennettuun ympäristöön, ”Design for all” –ajattelusta.

2§ Rakennukseen johtava kulkuväylä

Määritelmä *toimimisesteinen henkilö* tulisi avata pykälässä kattavasti. Asetusta toteutettaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota ei vain liikkumisesteisten vaatimiin ratkaisuihin vaan myös toimimisesteisten haasteisiin. Pykälässä tarvitaan konkreettisia ratkaisuja, miten toimimisesteisten henkilöiden asuminen ja toimiminen mahdollistetaan.

Liikkumisesteisten autopaikkojen poisto rivitaloista ja kytketyistä pientaloista heikentää merkittävästi liikkumisesteisten henkilöiden liikkumista sekä asumisen valinnanvapautta. Auto on suurimmalle osalle jäsenistöämme välttämätön apuväline, joka mahdollistaa työssä käymisen, opiskelun sekä tasavertaisen osallistumisen yhteiskuntaan. Autottomat korttelit ovat samasta syystä syrjiviä, koska suurin osa liikkumis- ja toimimisesteisistä henkilöistä eivät pysty käyttämään julkista liikennettä (toimiva julkinen liikenne löytyy ainoastaan pääkaupunkiseudulta, mutta sekään ei ole kaikkien saavutettavissa). Järjestö ehdottaa, että liikkumisesteisille varattujen autopaikkojen määrä tulisi määritellä suhteessa asuntojen kokonaismäärään ja muissa kuin asuintaloissa autopaikkojen kokonaismäärään.

4§ Ovet

Järjestö kannattaa asuntokohtaisen ulkotilan liittämistä asetuksen piiriin. Kuitenkin asuntosaan oven mitoituksen rajaaminen ulkopuolelle pidetään huonona ratkaisuna.

Pykälässä kirjattu *oven helppo avattavuus* tulisi määritellä konkreettisesti, että mitä se tarkoittaa liikkumis- ja toimimisesteisen kannalta. Lisäksi tuulikaapin vähimmäismitoitusta tulisi määritellä, jotta se on mahdollinen pyörällisen apuvälineen käyttäjän käyttöä/kulkea. Tuulikaapit ovat toisinaan mahdottomia pyörätuolilla kulkevan kannalta, jos pyörätuoli ei mahdu tuulikaappiin, koska tuulikaapin ovi avautuu tuulikaappiin.

6§ Rakennuksen muut tilat

Kääntymistilan mitoituksesta ei saisi tinkiä eteisessä tai keittiössä, vaan aiempi mitoitusta vähintään 1500mm tulisi säilyttää. Mitoitus mahdollistaa apuvälineitä käyttävien henkilöiden yhdenvertaisen pääsyn huoneistoihin.

Pykälän perustelumuitiossa *mainita uusien kerrostaloasuntojen muuttamisesta täysin esteettömäksi pienin muutoksin* on harhaanjohtava. Asetuksen mukainen määräystaso koskee vain eteistä, wc- ja pesutilaa ja keittiötä, mutta ei koko asuntoa. Kääntymistilan vähimmäismitoitusta pienennettäessä, muuntaminen ei onnistu ollenkaan.

7§ Luiska

Järjestö pitää pykälässä määriteltyä luiskan suoja-erona erittäin hyvänä parannuksena ja turvallisuuden lisääjänä.

Pykälään tulisi lisätä luiskan ala- ja yläpään tasanteen mitoituksen määritelmä, koska nykyisessä kirjauksessa se ei käy selkeästi ilmi ja luo vaaran väärienlaiselle mitoitukselle, joka puolestaan saattaa johtaa vaaratilanteisiin. Lisäksi käsijohde tulisi kirjata mainintana tähän pykälään, koska se on merkittävä liikkumisen apu liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle luiskaa käyttäessä.

8§ Hissi

Järjestö pitää tärkeänä, että myös toimimisesteiset henkilöt huomioidaan hissiä rakennettaessa. Pykälään tulee kirjata hissin käyttämisen mahdollistavat toiminnallisuudet (mm. tummuus- ja tuntokonstrastit jne.).

10§ Yhteys tasoeron välillä asuinrakennuksessa

Pykälään tulisi kirjata tarkennus alle kerroskorkeuden mittaisista tasoeroista kuten pykälässä 9§.

11§ Wc-tila muussa kuin asuinrakennuksessa

Pykälään kirjattu termi *tarpeellinen määrä* jättää liikaa tilaa tulkinnalle ja on liian epämääräinen. Esteettömien wc-tilojen määrä pitäisi kytkeä toiminnalliseen kokonaisuuteen tai vähintäänkin wc-tilojen kokonaismäärään.

Lisäksi mitoituksia tulisi tarkentaa seuraavasti: vapaa tila 2 m korkeuteen asti ja Wc-istuimen ja seinän välissä tällä hetkellä edellytetty 30 cm vapaa tila tulisi ehdottomasti säilyttää. Istuimen ja seinän väliin jäävä tila mahdollistaa pyörätuolin käyttäjän turvallisen siirtymisen wc-istuimelle. Kun henkilö istuu pyörätuolissa, ulottuvat kuljetuspyörät (isot renkaat) noin 30-40 cm henkilön taakse, joten wc-istuimen viereen siirtyessä tulisi pyörätuoli saada sijoitettua wc-istuimen suuntaisesti turvallisen siirtymisen takaamiseksi. Mikäli wc-istuimen takana ei ole tilaa, jää pyörätuoli liian eteen suhteessa wc-istuimeen ja siirtyminen on vaikeaa tai jopa mahdotonta.

12§ Muu hygieniatila muussa kuin asuinrakennuksessa

Ensisijaisena nostoon tarkoitettuna laitteen tulisi olla nostin. Luiska ei yleensä sovellu altaaseen pääsyyn, koska turvallisen siirtymisen takaamiseksi 8% kaltevuus määrällä alustalla on liian jyrkkä ja vaarallinen. Muut ratkaisut tulee kirjata pykälään sekä pääsy kaikkiin altaisiin on taattava.

13§ Wc- ja pesutila asuinrakennuksessa

Kääntymistilan mitoitus ei tulisi heikentää. Mitoituksissa tulisi säilyttää 1500mm vapaan tilan määritelmä, wc-istuimen vieressä oleva vapaa tila 800mm (tai 900mm mikäli suihku sijaitsee vieressä).

Pykälästä tulisi ehdottomasti poistaa erityisasunto määrittely. Tällainen määrittely koetaan syrjiväksi, eriarvoistavaksi ja heikentää henkilön valinnan vapautta asunonvalinnan kohdalla. Palveluasumisen kannalta mitoitus on myös riittämätön.

Opiskelija-asuntojen kohdalla 5 % on riittämätön. Nykyiselläänkin liian vähäinen määrä esteettömiä opiskelija-asuntoja estävät liikunta- ja toimimisesteisten henkilöiden mahdollisuuden opiskeluun. Opiskelupaikan vastaanottaminen on mahdotonta, mikäli asuntoa ei ole saatavilla tai sitä joutuu jonottamaan useita vuosia. Määritelmä on myös YK sopimuksen vastainen.

14§ Kokoontumistilat

Pykälässä on kannatettavia tarkennuksia, joilla mahdollistetaan liikkumis- ja toimimisesteisten yhdenvertainen osallistuminen. Järjestö haluaa korostaa pyörätuolipaikkojen sijoittelun tärkeyttä. Pykälään kirjattu *eri istuinriveille* on ehdottoman kannatettava asia, mutta käytäntö ei nykyisellään toimi. Esimerkkinä elokuvateatterien pyörätuolipaikat ovat aina teatterin alareunassa eturivissä, kun niitä voitaisiin sijoittaa myös yläriville, jolloin henkilön valinnanvapaus toteutuisi joissain määrin.

15§ Majoitustilat

Järjestö kannattaa vähimmäismäärän asettamista, mutta sen tulisi olla suurempi ja ulottua kaikkiin hotelleissa myytäviin huoneluokkiin. Lisäksi tulisi huomioida esteettömät perhehuoneet (toinen tai molemmat vanhemmat pyörätuolin käyttäjiä sekä perheeseen kuuluu lapsia).

Lopuksi

Asetuksessa on tehty hienoja tarkennuksia määritelmiin ja siitä järjestö haluaa kiittää valmistelutyöryhmää. Huolestuttavana kuitenkin pidetään heikennyksiä, jotka tulevat vaikuttamaan myöhemmin mittavina kustannuksina suoraan yhteiskuntaan. Asetusta tehtäessä tulisi pitää mielessä YK sopimus, yhdenvertaisuus, valinnanvapaus, energiatehokkuus, esteettömyystehokkuus, hyvä suunnittelu ja toteutus.

Missä rakennuttaja säästää pienen summan, tulee se myöhemmässä vaiheessa maksamaan moninkertaisesti yhteiskunnalle mikäli muutostöitä joudutaan jälkikäteen toteuttamaan.

Helsingissä 12.8.2016

Janne Koskinen
Puheenjohtaja

Anni Täckman
Järjestösihteeri

Lisätietoja:
Anni Täckman, järjestösihteeri p. 050 329 7899, anni.tackman@aksonry.fi